

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
HUZURIDAGI DARAJALAR BERUVCHI
DSc.03/30.12.2020.I.16.02 RAQAMLI ILMIY KENGASH

UDK 658.51:334

Qo‘lyozma huquqida

SALIMOV BEKZOT BAXTIYOROVICH

**KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI
RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY ASOSLARINI
TAKOMILLASHTIRISH**

08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti

**Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
ilmiy darajasini olish uchun yozilgan
DISSERTATSIYA**

**Ilmiy rahbar: Kasimov Azamat Abdukarimovich
iqtisod fanlari doktori, dotsent**

Toshkent - 2025

Kirish

I. BOB. Kichik biznes korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning nazariy asoslar11

I.1. Kichik biznes korxonalarining turlari va turlarga

ajratish mezonlari.....11

I.2. Kichik biznes korxonalarining innovatsion faoliyati va

innovatsiya.....28

I.3. Innovatsion faoliyatni rivojlantirish va qo‘llab-quvvatlashning xorij

tajribasi.....42

I bob bo‘yicha xulosa.....55

II. BOB. Mamlakatimizda kichik biznes korxonalarida innovatsion faoliyatini rivojlanishining hozirgi holati.....57

2.1. Kichik biznes korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlanganligi

tahlili.....57

2.2. Kichik biznes korxonalarining innovatsion faoliyatini

baholash.....69

2.3. Kichik biznes korxonalarining hududiy innovatsion salohiyati.....86

II bob bo‘yicha xulosa.....98

III. Hududlarning iqtisodiy va innovatsion infratuzilma elementlarining rivojlanganlik darajasiga ko‘ra kichik biznes korxonalarining innovatsion faoliyatini imitatsion innovatsiyalar asosida rivojlantirish modeli.....101

3.1. Kichik biznes korxonalarining innovatsion faoliyati uchun kadrlar

tayyorlash101

3.2. Kichik biznes korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishda imitatsion

innovatsiyalardan foydalanish109

3.3. Hududlarning iqtisodiy va innovatsion infratuzilma elementlarining

rivojlanganlik darajasiga ko‘ra kichik biznes korxonalarida innovatsion faoliyatni

imitatsion innovatsiyalar asosida rivojlantirish109

3.4. Kichik biznes korxonalarining innovatsion faoliyati ko‘rsatgichlarini

prognozlashtirish va tahlil etish.....144

III bob bo‘yicha xulosalar.....157

Xulosa.....160

Foydalanilgan dabitotlar.....168

Ilovalar

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurligi. Jahon iqtisodiyotida raqobatning kuchayib borishi, raqobatbardosh mahsulot va xizmatlarga talabning ortib borishi sharoitida har qanday iqtisodiy tizimning barqaror rivojlanishi innovatsion faoliyat bilan bog'liq. Innovatsion faoliyat davlatlarning raqobatbardoshligini oshiradi va barqaror rivojlanishning asosini tashkil etadi. Xalqaro darajada davlatlarning innovatsion rivojlanishi ilmiy-tadqiqot ishlariga sarflarning YAIMdagi ulushi bilan belgilanadi. Bu ko'rsatkich bo'yicha yetakchi davlatlarga quyidagilar kiradi: Janubiy Koreya (ilmiy-tadqiqot ishlariga sarf YAIMning 4,93 %ni tashkil qiladi), AQSH (3,46 %), Shvetsiya (3,42 %), Shveysariya (3,36 %), Yaponiya (3,30 %), O'zbekistonda bu ko'rsatkich 0,16 %ga teng¹. Lekin Jahon intellektual mulk tashkiloti (VIOS) bergan ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston Respublikasi Markaziy va Janubiy Osiyo davlatlari ichida Hindiston va Eron davlatlari qatorida yaxshi innovatsion rivojlanayotgan davlat hisoblanadi².

Hozirgi vaqtda kichik biznes korxonalari (KBK) ham mamlakatlarning barqaror innovatsion rivojlanishi, aholining bandligini ta'minlash, raqobat muhitini shakllantirishda muhim o'rinni egallab kelmoqda. Rivojlangan mamlakatlarda YAIMning tarkibida KBKning ulushi 50 foizdan yuqori, bandlarning 60 foizdan ko'prog'i shu sohaga to'g'ri keladi³. Iqtisodiyot va hududlarning innovatsion rivojlanishi kichik biznes korxonalarida (KBK)da innovatsion faoliyatning yo'lga qo'yilishi muhim ahamiyatga ega. Hududlarning iqtisodiy rivojlanganlik darajasi va innovatsion imkoniyatlari KBKning innovatsion rivojlanish salohiyatini oshiradi.

Xalqaro iqtisodiy integrallashuv sharoitida hududlarning iqtisodiy va innovatsion imkoniyatlarini baholash orqali KBKda innovatsion faoliyatni rivojlantirish va raqamli platformalardan foydalanish kabi masalalar ilmiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan hisoblanadi.

¹ <https://gtmarket.ru>ratings>research-and-developmen...>

² Jeneva, 29-09-2022 PR/2022/895. https://www_wipo.int>portal>news>

³ <https://www.worldbank.org/en/topic/sme/finance>

O‘zbekistonda milliy iqtisodiyotni innovatsion rivojlanish yo‘liga yo‘naltirishda hududlarning iqtisodiy va innovatsion salohiyatidan kelib chiqib, KBKda innovatsion faoliyatni rivojlantirishga davlat tomonidan katta ahamiyat berilmoqda. 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasining “Iqtisodiyotga innovatsiyalarni keng joriy qilish, sanoat korxonalari va ilm-fan muassasalarining kooperatsiya aloqalarini rivojlantirish” nomli 51-maqсадida “Innovatsion hududga aylantirilayotgan tumanlarda mavjud analoglaridan 50 foizgacha arzonlashtirilgan va sifatli, xomashyo narxiga nisbatan 2-3 baravar yuqori qo‘shilgan qiymat yaratadigan innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish texnologiyalarini o‘zlashtirish, shu jumladan, umumiy qiymati 165,9 milliard so‘mlik jami 195 ta loyihani amalga oshirish”⁴ vazifalari belgilab berilgan. Mazkur vazifalarni amalga oshirish hududlarning iqtisodiy va innovatsion rivojlanganlik indeksini aniqlash, KBKning hududlar kesimida innovatsion salohiyatini hududlarning innovatsion salohiyatidan kelib chiqib integral baholash, integral baholarga asoslanib KBKda innovatsion faoliyatni hududlar kesimida rivojlantirish, ekonometrik modellar asosida KBK tomonidan ishlab chiqariladigan innovatsion tovarlar, ishlar va xizmatlar hajmining o‘rta muddatli oraliqda o‘zgarish tendensiyalarini baholash kabi ilmiy-uslubiy masalalarning tadqiq etilishini taqozo etadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”, 2018 yil 21 sentabrdagi PF-5544-son “2019-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”, 2020 yil 2 martdagi PF-5953-son “Ilm, ma’rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili”da amalga oshirishga oid davlat dasturi to‘g‘risida, 2020 yil 29 oktabrdagi PF-6097-son “Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Farmonlari, 2019 yil 20 noyabrdagi PQ-4525-son “Mamlakatda biznes muhitini yanada yaxshilash va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”, 2018 yil

⁴ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son “2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”, 2018 yil 21 sentabrdagi PF-5544-son qarori.

7 maydagi PQ-3698-son “Iqtisodiyot tarmoqlari va sohalariga innovatsiyalarni joriy etish mexanizmini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qarorlari hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me‘yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga ushbu dissertatsiya tadqiqoti muayyan darajada xizmat qiladi.

Tadqiqotning respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining ustuvor yo‘nalishlariga mosligi. Dissertatsiya tadqiqoti respublika fan va texnologiyalari rivojlanishining I. “Demokratik va huquqiy jamiyatni ma‘naviy-axloqiy va madaniy rivojlantirish, innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish” ustuvor yo‘nalishlariga muvofiq bajarilgan.

Muammoning o‘rganilganlik darajasi. Kichik biznes korxonalari innovatsion faoliyatining nazariy asoslari va amaliy jihatlarini, kichik biznesni strategik rivojlantirish, innovatsiya va innovatsion ishlanmalarni yaratish, ishlab chiqarish jarayoniga tatbiq etish orqali korxonalar raqobatbardoshligi va faoliyati samaradorligini oshirish masalalari bo‘yicha Y.A.Shumpeter, S.V.Valdaytsev, N.N.Molchanov, K.Petsoldt, S.E.Jura, G.I.Gumerova, E.Sh.Shaymиеva, E.V.Bulanova, N.S.Somenkova, N.A.Yagunova, T.N.Kosheleva, Fan Tsin, Sh.Peygon, Yan Dondon, Yan Shchiaotsin, Yu.V.Karpchenko, A.V.Balishev, E.S.Zinoveva, A.L.Axtulov, S.V.Andrich, L.N.Axtulova, C.Freeman singari olimlar ilmiy tadqiqot olib borganlar⁵.

⁵ Шумпетер Й.А. Экономические циклы / Й.А. Шумпетер. – М.: Неон, 1996.- 156 с.; Жура С.Е. Малый бизнес в инновационной деятельности Российской Федерации: проблемы и пути их решения // Вестник ПАГС. 2014. №2. С.90-98.; Валдайцев С.В. Малое инновационное предпринимательство: учеб. пособие / С.В. Валдайцев, Н.Н.Молчанов, К.Пецольт. – М.: Проспект, 2015. – 536 с.; Буланова Е.В., Соменкова Н.С., Ягунова Н.А. Формирование стратегии развития малого инновационного предприятия промышленного комплекса. // Журнал «Вопросы инновационной экономики». Том 9. № 2. Апрель-июнь, 2019.; Гумерова Г. И., Шаймиева Э. Ш. Анализ управления технологическими инновациями на промышленных российских предприятиях: источники финансирования, инновационная стратегия. // Актуальные проблемы экономики и права. 2012. №3 (23). С.93-103.; Кошелева Т. Н. Стратегии развития малого инновационного предпринимательства. – СПб: ГУАП, 2009. с.5; Фан Цин, Анализ стратегии имитационной инновации МСП в Китае. Сельскохозяйственные науки. 2010.; Пэйгон Ш. Теория и практика имитационной инновации. Издательство университета Цинхуа 2013 г.; Ян Доньдонь, Ян Щиаоцин. Рациональное мышление имитационной инноваций малого и среднего бизнеса в Китае. Технологическое развитие предприятия. 2011, № 12.; Кардаш И.Н. Проблемы правового обеспечения вопросов стимулирования и поддержки инновационной ГУАП, 2009. с.5; Атапина Н.В. Сравнительный анализ методов оценки рисков и подходов к организации риск-менеджмента // Молодой ученый. - 2013. - № 5; Афонина Е.В. Роль малого бизнеса в инновационном развитии экономики // Интернет-журнал Науковедение. 2013. №6 (19). С.6; Балышев А.В., Зиновьева Е.С. Стимулирование развития науки и инноваций в США: политика в отношении малых фирм (на примере программы содействия инновационным исследованиям малого бизнеса (SBIR)) // Вестник ЧГУ. 2013. №4. С.292-300; 35. Титов. Б. Сектор малого и среднего предпринимательства: Россия и Мир. Институт

Kichik biznes korxonalarining innovatsion rivojlanishini ta'minlovchi infratuzilma va uning muhim tizimosti elementlari – texnopark, biznes-inkubator,

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

I. Huquqiy va me'yoriy hujjatlar

1.1.O'zbekiston Respublikasining "Innovatsion faoliyat to'g'risida"gi Qonuni, 2020 yil 24 iyul, O'RQ-630-son.

1.2.O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 23.09.2020 yildagi O'RQ-637-son.

1.3.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston - 2030» strategiyasi to'g'risida»gi PF-158-son Farmoni, 11.09.2023 yil.

1.4.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi «2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi»gi PF-60-son Farmoni.

1.5.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 10 fevralda "Tadbirkorlik subyektlarini toifalarga ajratish mezonlari hamda soliq siyosati va soliq ma'muriyatchiligini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-21sonli Farmoni.

II. Maxsus adabiyotlar

2.1. Maliy i sredniy biznes kak faktor ekonomicheskogo rosta Rossii / In-t ekon. politiki im. Ye.T. Gaydara. – M. : Izd-vo In-ta Gaydara, 2019. – 308 s. : il. – (Nauchnye trudy / In-t ekon. politiki imeni Ye.T. Gaydara; № 178P). – ISBN 978-5-93255-548-4.

2.2. Titov. B. Sektor malogo i srednego predprinimatelstva: Rossiya i Mir. Institut ekonomiki rosta im. Stolyupina P.A. iyul, 2018. Elektron resurs, <http://stolypin.institute/novosti/sektor-malogo-i-srednego-predprinimatelstva-rossiya-i-mir/>

2.3. Hoffmann R. SMEs in China [Elektronnyy resurs] // ECOVIS Beijing [sayt]. [2017]. URL: <http://www.ecovis-beijing.com/en/blog-en/articles/smes-in->

экономики роста им. Столыпина П.А. июль, 2018. Электрон ресурс, <http://stolypin.institute/novosti/sektor-malogo-i-srednego-predprinimatelstva-rossiya-i-mir/> Roy Rothwell. The Changing Nature of the Innovation Process //Technovation, 1 Jan.1993: Пер., обработка А. Сенина – Электронная версия, 2001 / <http://technopark.al.ru/business/innovation/innovation.htm>.

china (Data obrasheniya: 28 marta 2018 g.).

2.4. Gibson T., van der Vaart H.J. Defining SMEs: A Less Imperfect Way of Defining Small and Medium Enterprises in Developing Countries. Brookings Global Economy and Development, 2008.

2.5. Barkovskaya, V.Ye. Metodologicheskiye aspekty otsenki innovatsionnoy deyatel'nosti mal'yx predpriyatiy v nauchnykh razrabotkakh / V.Ye. Barkovskaya // Vestnik Astrakhanskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta. Seriya: Ekonomika. – 2020. – № 3. – S. 27-34.

2.6. Shumpeter, Y. Teoriya ekonomicheskogo razvitiya; per s nem. / Y. Shumpeter. – M.: Progress, 2016. – 290 s.

2.7. Rukovodstvo Fraskati 2015: Rukovodstvo po sboru i predstavleniyu dannykh o nauchnykh issledovaniyakh i eksperimental'nykh razrabotkakh. – Parij: OESR Publishing, 2015. – 402 s.

2.8. Afonin I.V. Innovatsionnyy menedjment i ekonomicheskaya otsenka real'nykh investitsiy. Uchebnoye posobiye. / I.V.Afonin. – M.: Gardarniki, 2016. – 2018 s.

2.9. Chursin, A.A. Konkurensiya, innovatsii i investitsii (nelineyny sintez) / A. A. Chursin, S. A. Vasilyev. – M.: Mashinostroyeniye, 2016. – 477 s

2.10. Veselovskiy, M.Ya. Innovatsionnaya deyatel'nost v Rossii: Strategicheskiye napravleniya i mexanizmy: monografiya / M.Ya. Veselovskiy, A.V. Fedotov, S.U. Nuraliyev, A.V. Reznikova, V.G. Aleksaxina, V.V. Nefedyev, N.S., i dr.

2.11. Innovatsionnyy menedjment: uchebnik / A.Ye. Abrameshin, A.Ye. Voronina i dr. – M.: Vita-Press, 2016. – 412 s.

2.12. Milner, B. Z. Organizatsiya sozdaniya innovatsiy: gorizontальные svyazi i upravleniye: monografiya / B.Z. Milner, T.M. Orlova. – M.: INFRAM, 2017. – 286 s.

2.13. Baranova Ye.S. Ekonomicheskiye Nauki, Vestnik ChitGU, № 2(81), 2012 [125-128 s.

2.14. Murashova N. .Razvitiye metodologii obespecheniya innovatsionnoy

deyatelnosti ekonomicheskix sistem. 08.00.05-ekonomika i upravleniye narodnqm xozyaystvom (upravleniye innovatsiyami). Dissertatsiya na soiskaniye uchenoy stepeni doktora ekonomicheskix nauk. Nijniy Novogorod-2020.

2.15. Innovatsionnyy menedjment: uchebnik dlya vuzov / S.D. Ilyenkova, L.M. Goxberg, S.Yu. Yagudin i dr. – M.: Banki i birji, YUNITI, 2016. – 295 s.

2.16. Murashova N. .Razvitiye metodologii obespecheniya innovatsionnoy deyatelnosti ekonomicheskix sistem. 08.00.05-ekonomika i upravleniye narodnqm xozyaystvom (upravleniye innovatsiyami). Dissertatsiya na soiskaniye uchenoy stepeni doktora ekonomicheskix nauk. Nijniy Novogorod-2020.

2.17. Askarova Alina Ayratovna. Otsenka innovatsionnogo potentsiala predpriyatiy. 08.00.05-Ekonomika i upravleniye. Avtoreferat dissertatsii na soiskaniye uchenoy stepeni kandidata ekonomicheskix nauk. UFA-2010

2.18. Klochkova N.V., Berdichevskaya V.O. Razvitiye innovatsionnoy deyatelnosti: obobsheniye zarubejnogo opyta. <https://cyberleninka.ru/article/n/razvitie-innovatsionnoy-deyatelnosti-obobschenie-zarubezhnogo-opyta/viewer>

2.19. Routti J., Yla-Antilla P. Washington: The World Bank, 2007.

2.20. Biryukov, VV, Romanenko, EV, Ploskonosova, VP Kichik va o'rta biznes sektorini innovatsion rivojlantirishning hududiy mexanizmlari: qiymatga yo'naltirilgan yondashuv. Jurnal: (2016) Indian Journal of Science and Technology, 9 (37), art. no. 102170,.

2.21. Metodicheskiye rekomendatsii po otsenke effektivnosti investitsionnykh proyektov (Vtoraya redaktsiya, ispravlennaya i dopolnennaya) (utv. Minekonomiki RF, Minfinom RF i Gosstroyem RF ot 21 iyunya 1999 g. № VK 477) [Elektronnyy resurs]. – Kontur.normativ. – 2019. – Rejim dostupa: <https://normativ.kontur.ru/document?moduleId=1&documentId=8730> (data obrazeniya: 01.09.2019).

2.22. Yakovets, Yu.V. Epoxalnye innovatsii XXI veka / Yu.V. Yakovets. – M.: Ekonomika, 2014. – 301 s.

2.23. Kalyujnyy, V. Yu. Formirovaniye strategii ustoychivogo razvitiya predpriyatiy v usloviyax osvoyeniya innovatsiy: na primere predpriyatiy pishchevoy

promyshlennosti: avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05 / Kalyujnyy Vladislav Yuryevich. – Voronej, 2017. – 26 s.

2.24.Freeman, C. The Economics of Industrial Innovation / C. Freeman. – London: Penguin, 1974. – 254 p.

2.25.Sokolov, D. V. Predposylki analiza i formirovaniye innovatsionnoy politiki / D.V. Sokolov, A.B. Titov, M.M. Shabanova. – SPb.: SPbGUEF, 2017. – S. 70-78.

2.26.Surin, A. V. Innovatsionnyy menedjment: uchebnik / A.V. Surin, O.P. Molchanova. – M.: Infra-M, 2017. – 502 s.

2.27.Moiseyeva, N. K. Sovremennoye predpriyatiye: konkurentosposobnost, marketing, obnovleniye / N.K. Moiseyeva, Yu.P. Aniskin. – M.: Vneshtorgizdat, 2016. – 219 s.

2.28.Metody i instrumenty upravleniya innovatsionnym razvitiyem promyshlennyykh predpriyatiy / I. L. Tukkel. – SPb.: BXV-Peterburg, 2016. – 208 s.

2.29.Metody i instrumenty upravleniya innovatsionnym razvitiyem promyshlennyykh predpriyatiy / I. L. Tukkel. – SPb.: BXV-Peterburg, 2016. – 208 s.

2.30.Fatxutdinov, R.A. Konkurentosposobnost: ekonomika, strategiya, upravleniye / R.A. Fatxutdinov. – M.: INFRA-M, 2016. – 403 s.

2.31.Innovatsionnyy menedjment: uchebnik dlya vuzov / S.D. Ilyenkova, L.M. Goxberg, S.Yu. Yagudin i dr. – M.: Banki i birji, YUNITI, 2016. – 295 s.

2.32.Lvov, D. S., Gnevko, V.A., Roxchin, V.Ye. Aktualnye problemy reformirovaniya i upravleniya razvitiyem Rossii: metodologicheskiye aspekty resheniya. SPb.: Iz-vo Sankt-Peterburgskoy akvdemii upravleniya i ekonomiki, 2010.

2.33.Yan Dondon, Yan Shiaotsin. Ratsionalnoye myshleniye imitatsionnoy innovatsiy malogo i srednego biznesa v Kitaye. Texnologicheskoye razvitiye predpriyatiya. 2011. № 12.

2.34.Peygon Sh. Teoriya i praktika imitatsionnoy innovatsii. Izdatelstvo universiteta Sinxua 2013 g.

2.35.Fan Sin. Analiz strategii imitatsionnoy innovatsii MSP v Kitaye.

Selskoxozyaystvennyye nauki. 2010.

III. Journallardagi va ilmiy-amaliy anjumandagi konferensiyalardagi maqolalarga havolalar

2.36.Pletnyov D.A., Nikolayeva Ye.V., Kampa A. Sravnitelnyy analiz kriteriyev otneseniya predpriyatiy k malomu i srednemu biznesu v raznykh stranax // Strategii biznesa. 2015. T. 9. № 17.

2.37.Pletnyov D.A., Nikolayeva Ye.V., Kampa A. Sravnitelnyy analiz kriteriyev otneseniya predpriyatiy k malomu i srednemu biznesu v raznykh stranax // Strategii biznesa. 2015. T. 9. № 17.

2.38.Analitiki zafiksirovali snijeniye chisla uvolneniy v malom biznese [Elektronnyy resurs]. – Ofitsialnyy sayt RBK. – 2020. – Rejim dostupa:<https://www.rbc.ru/business/30/04/2020/5eaa37f19a79478ff1a1ce18> (data obrasheniya: 08.10.2020)

2.39.Tumin, V.M. K voprosu ob innovatsionnom razvitii ekonomiki Rossii / V.M. Tumin, Yu.V. Popkov // v sbornike: Razvitiye innovatsionnoy ekonomiki: dostizheniya i perspektivy. Materialy VI mejdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii. – Moskva: Moskovskiy universitet im. S.Yu. Vitte, 2019. – S. 483-492 (1011 s.).

2.40.European Commission. COSME. Europe's programme for small and mediumsized enterprises. [Elektronnyy resurs] // European Commission [sayt]. URL: https://ec.europa.eu/growth/smes/cosme_en (Data obrasheniya: 20 aprelya 2018 g.).

2.41.Ogoleva, L. N. Innovatsionnaya sostavlyayushchaya ekonomicheskogo rosta / L.N. Ogoleva. – M., 2016 – 287 s. Yermakova, E.E. Statisticheskiye indikatorы innovatsionnoy aktivnosti predpriyatiy / E.E. Yermakova, M.P. Mishkova // Vesnik Bresskaga o'niversiteta. Seriya 2, Gistoriya. Ekanomika. Prava. – 2017. – № 2. – S. 71-78.

2.42.Firov, N.V. Zakonomernosti innovatsionnogo razvitiya / N.V. Firov // Ekonomicheskiy analiz: teoriya i praktika. – 2014. –T. 369. – №17. – S. 13-22.

2.43.Sannikova, I.N. Otsenka innovatsionnogo potentsiala predpriyatiya dlya

upravleniya razvitiyem / I.N. Sannikova, E.V. Tatarnikova // Menedjment v Rossii i za rubejom. – 2017. – № 3. – S. 57-64.

2.44.Veselovskiy, M.Ya. Upravleniye innovatsionnym protsessom i osobennosti vnedreniya innovatsiy / M.Ya. Veselovskiy, A.V. Nikonorova // Voprosy novoy ekonomiki. – 2014. –Т. 30. – № 2. – S. 60-67.

2.45.Yermakova, O.V. Issledovaniye problem otsenki trudoyemkosti i stoimosti NIOKR kak chasti jiznennogo sikla sozdaniya raspredelennykh sistem aviatsionnoy texniki / O. V. Yermakova // STIN. – 2017. – № 12. – S.

2.46.Fomina, N.Ye. Innovatsionno-investitsionnyy sikl promyshlennosti / N. Ye. Fomina, A. V. Terentyev // Voprosy ekonomiki i prava. – 2017 g. – № 3. – S. 148-152

2.47.Akelkin, A.S. Problema rosta biznesa v period neudach / A.S. Akelkin, Ye.N. Chijova // V sbornike: Ekonomika. Obshchestvo. Chelovek. Mezhvuzovskiy sbornik nauchnykh trudov. Nauchnyy redaktor Ye.N. Chijova. – Izdatelstvo: Belgorodskiy gosudarstvennyy tekhnologicheskiiy universitet im. V.G. Shuxova (Belgorod), 2019. – S. 3-6 (272 s.)

2.48.Burlakov, V.V. Problemy razvitiya innovatsionnogo potentsiala promyshlennykh predpriyatiy v Rossii / V.V. Burlakov, T.V. Zlobina // V sbornike: Ekonomicheskiye aspekty razvitiya promyshlennosti pri perexode k sifrovoy ekonomike, 12/2018. Materialy Mejdunarodnoy nauchnoprakticheskoy konferentsii. – Moskva: Federalnoye gosudarstvennoye byudjetnoye obrazovatelnoye uchrejdeniye vysshego obrazovaniya «Moskovskiy politexnicheskiiy universitet», 2019. – S. 47-48 (238 s.)

2.49.Veselovskiy, M.Ya. Upravleniye innovatsionnym protsessom i osobennosti vnedreniya innovatsiy / M.Ya. Veselovskiy, A.V. Nikonorova // Voprosy novoy ekonomiki. – 2014. –Т. 30. – № 2. – S. 60-67.

2.50.Veselovskiy, M.Ya. Upravleniye innovatsionnym protsessom i osobennosti vnedreniya innovatsiy / M.Ya. Veselovskiy, A.V. Nikonorova // Voprosy novoy ekonomiki. – 2014. –Т. 30. – № 2. – S. 60-67.

2.51.Firsov, Yu. Faktory i elementy povysheniya innovatsionnoy aktivnosti

predpriyatiya / Yu. Firsov // Risk. – 2017. – № 1. – S. 148-153.

2.52.Klochkova N.V., Berdichevskaya V.O.Razvitiye innovatsionnoy deyatel'nosti: obobsheniye zarubejnogo opyta // Vestnik Ivanovskogo gosudarstvennogo energeticheskogo universiteta. - 2012. - №1. - S. 78-82.

2.53.Luzan S., Shandiyeva N. Venchurnoye investirovaniye v Rossii: problemy razvitiya // Investitsii v Rossii. -2006. - № 4.

2.54.Luzan S., Shandiyeva N. Venchurnoye investirovaniye v Rossii: problemy razvitiya // Investitsii v Rossii. -2006. - № 4.

2.55.Natsionalnaya innovatsionnaya sistema SSHA: xarakteristiki, osobennosti, puti razvitiya / A.B. Petrovskiy, S.V. Pronichkin, M.Yu. Sternin, G.I. Shepelyov. – Tekst: neposredstvennyy // Nauchnye vedomosti. Seriya: Ekonomika. Informatika. – 2018. – T. 45, № 2. – S. 343-352.

2.56.Semenova, I.V. Nauchno-texnologicheskiye parki v sisteme regionalnogo razvitiya SSHA / I.V. Semenova, S.S. Lachinskiy. – Tekst: neposredstvennyy // Vestnik Chuvashskogo universiteta. – 2010. – № 2. – S. 440-446.

2.57.Carayannis, E.G. Triple Helix, Quadruple Helix and Quintuple Helix and how do knowledge, innovation and the environment relate to each other? A proposed framework for a trans-disciplinary analysis of sustainable development and social ecology / E.G. Carayannis, D.F. Campbell. – Tekst: neposredstvennyy // International Journal of Social Ecology and Sustainable Development. – 2010. – No. 1 (1). – Pp. 41-69

2.58.Neganov, S.A. Innovatsii: sushnost i spetsifika / S.A. Neganov, I.S. Neganova. – Tekst: neposredstvennyy // Nikonovskiye chteniya. – 2008. – № 13. – S. 16-19

2.59.Vilenskiy, A.V. Stimulirovaniye razvitiya malogo predprinimatel'stva SSHA / A.V. Vilenskiy. – Tekst: neposredstvennyy // Ekonomika: vchera, segodnya, zavtra. – 2013. – № 1-2. – S. 6-29.

2.60.Europe 2020: A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL: [http://eunec.vlor.be/detail_bestanden/doc014%20Europe %202020.pdf](http://eunec.vlor.be/detail_bestanden/doc014%20Europe%202020.pdf) (data

obrazeniya 27.02.2020). – Tekst: elektronnyy

2.61.Toganova, N.V. Osobennosti nauchno–innovatsionnoy sistemy Germanii / N.V. Toganova. – Tekst: neposredstvennyy // Ekonomicheskiye i sotsialnyye problemy Rossii. – 2019. – № 2. – S. 38-54.

2.62.Ageyev, N.V. Innovatsionnaya politika Yaponii – put stabilnosti / N.V. Ageyev. – Tekst: neposredstvennyy // Vestnik universiteta. – 2013. – № 2. – S. 182-184.

2.63.Son Su Kim. Programma innovatsionnykh platform kak novyy drayver ekonomicheskogo rosta Yujnoy Korei / Su Kim Son. – Tekst: neposredstvennyy // Forsayt. – 2019. – T. 13, № 3. – S. 13-22.

2.64.Korean Government (2018). Innovative Platform: The Policy Direction of Strategic Investment for Innovation-Driven Growth. – URL: http://www.moef.go.kr/nw/nes/detailNesDtaView.do?searchBbsId1=&searchNttId1=MOSF_00000000000018581&menuNo=4010100 (data obrasheniya 15.02.2020). – Tekst: elektronnyy.

2.65.Korean Government (2019). The Governmental Policy on the Eight Leading Industries. – URL: http://www.moef.go.kr/nw/nes/detailNesDtaView.do?searchBbsId1=&searchNttId1=MOSF_00000000000026977&menuNo=4010100 0 (data obrasheniya 13.02.2020). – Tekst: elektronnyy.

2.66.Son Su Kim. Programma innovatsionnykh platform kak novyy drayver ekonomicheskogo rosta Yujnoy Korei / Su Kim Son. – Tekst: neposredstvennyy // Forsayt. – 2019. – T. 13, № 3. – S. 13-22.

2.67.Syuy Xueychjuin. Analiz preimushchestva imitatsionnoy innovatsii. // Gumanitarnyye i sotsialnyye nauki. 2012. № 7.

2.68.Gumerova G.I., Shaymiyeva E.Sh. Analiz upravleniya tekhnologicheskimi innovatsiyami na promyshlennyykh Rossiyskix predpriyatiyax: istochniki finansirovaniya, innovatsionnaya strategiya. // Aktualnyye problemy ekonomiki i prava. 2012. № 4 (24). S. 143-150.3.

2.69.Titov. B. Sektor malogo i srednego predprinimatelstva: Rossiya i Mir. Institut ekonomiki rosta im. Stolypina P.A. iyul, 2018. Elektron resurs,

[http://stolypin.institute/novosti/sector-malogo-i-srednego-predprinimatelstva](http://stolypin.institute/novosti/sector-malogo-i-srednego-predprinimatelstva-rossiya-i) -
rossiya-i

2.70. Bulanova Ye.V., Somenkova N.S., Yagunova N.A. Formirovaniye strategii razvitiya malogo innovatsionnogo predpriyatiya promyshlennogo kompleksa. // Jurnal «Voprosy innovatsionnoy ekonomiki». Tom 9. № 2. April-iyun, 2020.

2.71. Leontyev, B.B. Sistemnye resheniya v formirovanii natsionalnoy innovatsionnoy sistemy / B.B. Leontyev, V.B. Leontyeva // Innovatsii. – 2017. – № 9. – S. 28-38.

2.72. Barkovskaya, V.Ye. Metodologicheskiye aspekty otsenki innovatsionnoy deyatel'nosti mal'yx predpriyatiy v nauko'gradakh / V.Ye. Barkovskaya // Vestnik Astrakanskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta. Seriya: Ekonomika. – 2020. – № 3. – S. 27-34.

2.73. Bobryshev, A.D. Metodika otsenki variantov formirovaniya innovatsionnogo klastera v nauko'grade / A.D. Bobryshev, T.X. Usmanova, M.V. Chekadanova // Innovatsii. – 2019. – T. 247. – № 5. – S. 69-79.

2.74. Rudychev, A.A. Upravleniye zatratami na innovatsionno-aktivnykh promyshlennyykh predpriyatiyakh / A.A. Rudychev, O.V. Domojirova, Ye.I. Krivolapov // Belgorodskiy ekonomicheskiy vestnik. – 2017. – T. 88. – № 4. – S. 9-13.

2.75. Gamidov, G.S. Model stimulirovaniya innovatsionnoy deyatel'nosti ekonomicheskikh sistem / G.S. Gamidov, M.I. Bijanova, N.S. Gerayeva // Innovatsii. – 2017. – № 3. – S. 68-71.

2.76. Gumerova, G.I. Analiz upravleniya tekhnologicheskimi innovatsiyami v promyshlennom razvitom regione – Respublike Tatarstan (rekommendatsii po modernizatsii promyshlennosti regionov) / G.I. Gumerova, E.Sh. Shaymiyeva // Regionalnaya ekonomika: teoriya i praktika. – 2016. – № 15. – S. 39–50.

2.77. Butova, T. G. Innovatsionnaya deyatel'nost' proizvodstvennykh predpriyatiy: problemy teorii i praktiki / T.G. Butova, A.V. Rojkova // Investitsii i innovatsii. – 2017. – № 1. – S. 156-158

2.78. Butova, T. G. Innovatsionnaya deyatel'nost' proizvodstvennykh predpriyatiy: problemy teorii i praktiki / T.G. Butova, A.V. Rojkova // Investitsii i innovatsii. – 2017. – № 1. – S. 156-158

2.79. Ivanova, O.P. Subyekty innovatsionnoy infrastruktury v protsessakh ekonomicheskoy modernizatsii monogorodov Rossii / O.P. Ivanova, V.A. Trifonov, O.A. Fixtner // Problemy sovremennoy ekonomiki. – 2019. – T. 72. – № 4. – S. 146-149.

2.80. Sandu, I.S. Gosudarstvennoye regulirovaniye innovatsionnoy deyatel'nosti na regional'nom urovne: problemy i resheniya / I.S. Sandu // Vestnik instituta druzhby narodov Kavkaza «Ekonomika i upravleniye narodnym khozyaystvom». – 2010. – T. 13. – №1. – S. 28-31.

2.81. Susha, G.Z. Ekonomicheskaya effektivnost' predpriyatiya: teoriya i praktika / G.Z. Susha // Planovo-ekonomicheskii otdel. – 2003. – № 4. – S. 54–59.

2.82. Barkovskaya V.Ye. Metodologicheskiye aspekty otsenki innovatsionnoy deyatel'nosti mal'yx predpriyatiy v naukogradakh / V.Ye. Barkovskaya // Vestnik Astraxanskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta. Seriya: Ekonomika. – 2020. – №3. – S. 27-4.

2.83. Barkovskaya, V.Ye. Metodologicheskiye aspekty otsenki innovatsionnoy deyatel'nosti mal'yx predpriyatiy v naukogradakh / V.Ye. Barkovskaya // Vestnik Astraxanskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta. Seriya: Ekonomika. – 2020. – № 3. – S. 27-34.

2.84. Butova, T. G. Innovatsionnaya deyatel'nost' proizvodstvennykh predpriyatiy: problemy teorii i praktiki / T.G. Butova, A.V. Rojkova // Investitsii i innovatsii. – 2017. – № 1. – S. 156-158.1.

2.85. Yershova G.Ye., Iovleva O.V. Produktovyye i tekhnologicheskiye novshestva i innovatsii: integratsiya i rynek. // Izvestiya UrGEU. 2012. № 5. S. 5-11.

2.86. Syuy Xueychjuan. Analiz preimushchestva imitatsionnoy innovatsii. Gumanitarnyye i sotsialnyye nauki. 2012. № 7.

2.87.Nikonova Ya.I. Sovremennyye tendentsii razvitiya innovatsionnoy politiki ekonomicheskix sistem. // Problemy uchyota i finansov. 2014. № 1 (13). S. 23-27.

IV. Statistik materiallar

2.88.O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iktisodiy ko'rsatkichlar. Statistik to'plam. - T.: Davlat Statistika qo'mitasi. 2010-2023 yy.

2.89.OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs 2016: An OECD Scoreboard. OECD, 2016. Research Office, Small and Medium Enterprise Agency. 2016 White Paper on Small and Medium Enterprises in Japan (outline). Research Office; Small and Medium Enterprise Agency, 2016.

2.90.The World Bank. SMEs for Job Creation in the Arab World. The World Bank, 2012.

2.91.OECD Science. Technology and Industry Outlook 2008, in OECD, Paris: OECD Publishing, 2008.

2.92.Sovremennoye pravo Kitayskoy Narodnoy Respubliki. – URL: https://istina.msu.ru/media/publications/book/97d/49d/3401367/SV_Pravo_KN_R_ch.1_2012.pdf

2.93.Innovatsionnoye predprinimatelstvo v Kitaye. // Fundamentalnye Issledovaniya, 2018. - №10 – s.74-78 (elektronnyy resurs), <https://www.fundamentalresearch.ru/ru/article/view?id=42283>

2.94.Sotsialno-ekonomicheskoye polozheniye Respubliki O'zbekistan, za yanvar- dekabr 2023goda str.122

2.95.OESR (Iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkilotlari) tomonidan maxsulotlar texnologik darajasiga ko'ra yuqori texnologik tarmoqlarga samalyotsozlik sanoat maxsulotlari, kumyuter, elektronika va farmatsevtika sohalari; O'rta yuqori texnologik tarmoqlarga avtomobil va uning qismlari, elektromuskunlari va kimyo sanoati maxsulotlari; O'rtacha past texnologik tarmoqlarga kauchik va plastmassa ishlab chiqarish, metallurgiya va metalni qayta ishlash, kema qurish tarmoqlari; past texnologik tarmoqlarga oziq-ovqat sanoati, tekstil, kiyim-kechak, poyafzal tarmoqlari kiradi. <http://www.oecd.org/sti/sti-outlook-2012-highlights.pdf>,

V. Internet resurslar

5.1. www.stat.uz – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy sayti.

5.2. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi qonunlari, me‘yoriy hujjatlari sayti.

5.3. <https://gtmarket.ru>ratings>research-and-developmen>

5.4. Jeneva, 29-09-2022 PR/2022/895. <https://www.wipo.int>portal>news>

5.5. https://www.worldbank.arricle_0016.org/en/topic/smefinance

5.6. Biznes-slovar. – URL: http://www.businessvoc.ru/bv/TermWin.asp?theme=26&word_id=27742 (data obraçeniya 20.01.2020). – Tekst: elektronnyy

5.7. Biznes-inkubatorы KNR. – URL: https://studref.com/387382/ekonomika/biznes_inkubatory (data obraçeniya 03.04.2020). – Tekst: elektronnyy. 358. Biznes-slovar. – URL: http://www.businessvoc.ru/bv/TermWin.asp?theme=26&word_id=27742 (data obraçeniya 20.01.2020).